A°. 1808. N°. 25.

KONINKLIJKE COURANT.

Vrijdag *den 29 Januarij.*

De Akten van het Gouvernement en van de Geconſtituëerde Magten, in de Koninklijke Courant geplaatst, zijn *officiëel.*

NB. Alle Brieven, Stukken, Pakketten, Advertentiën, Gelden, enz., aan deze Courant gerigt, moëten *franco* of *vrachtvrij* toegezonden worden, onder het adres aan *den Directeur der Koninklijke Courant*, te *Utrecht.*

HOLLAND.

UTRECHT *den* 28 *Januarij.*

EEN tweede brand, veel heftiger en vernielender dan die in het begin dezer maand, ontſtond heden ochtend omſtreeks half vijf uur in het gebouw der Komedie, op het Vreeburg. De eigenlijke oorzaak van dit ongeval is nog onzeker; doch het vuur verſpreidde zich met zulk een geweld, dat, alvorens nog de ſpuiten konden toeſchieten, het ganſche gebouw in vlam ſtond. Daar hetzelve geheel uit hout was zaamgeſteld, en daarënboven opgevuld met ligt brandbare ſtoffen, zag men ſpoedig, dat alle poging tot blusſchen vruchteloos zijn zoude, en beſteedde dus het water, hetwelk de eerst-aangekomen ſpuiten leveren konden, tot het beſproeijen der naast-aangelegene huizen, van welken die regt tegen over de Komedie door de geweldige hitte bijna alle de vensters-glazen verloren, en die in een ſtraatje, of ſlop, nevens het brandend gebouw, aan blinden en kozijnen mede begonnen te branden. Gelukkiglijk blies de wind niet naar deze zijde; want in dat geval zou het onmogelijk geweest zijn, om het overſlaan van den brand te keeren. Reeds ten half zes ſtortte het dak naar beneden, en ten half acht was het vuur, door de ſpuiten, die ook op den gloed hadden begonnen water te geven, zoo goed als geblusscht. Op den ſmeulenden brandhoop is nog gedurende den geheelen ochtend geſpoten. Bij deze vreesſelijke gebeurtenis zijn geene menſchen omgekomen, offchoon men zulks eenen tijd lang gevreesd had. De Eigenaar van het gebouw, de Heer *Koppendraayer*, die het in perſoon bewoonde, bemerkte eerst kwartier over vier uur, aan den verflikkenden ſmook, dat 'er brand was; doch als toen had dezelve in het inwendige der Tooneel-zaal reeds zoodanig de overhand, dat die Heer met zijn huisgezin niet anders dan door de vensters ontkomen kon, en zelfs niet den tijd had, om de ramen te openen, maar, de glazen met de handen aan ſtukken ſlaande, zich met zijne echtgenoote en vier dochters uit dezelven neder liet; bij welke gelegenheid zij op eene ellendige wijze door de vlammen en het glas aan handen en hoofd gekwetst werden. Voor het overige heeft de ſpoedige verſpreidíng van den braud verhinderd, iets het minste der goederen te redden; alle huisraad, tooneel-gieraden, muziek-inſtrumenten en verdere goederen zijn verteerd.

VLISSINGEN *den* 21 *Januarij.*

In onze Stad is men bij voortduring bezig met de liefde-giften in te zamelen en te ontvangen, voor hun, die door den jongſten Watersnood in armoede gedompeld zijn. De Societeit *de Vriendſchap* heeft, ter voeding dier ongelukkigen, 500 ponden Rundvleesch doen koopen; 200 ponden zijn uit Middelburg ontvangen, en uit dezelfde Stad heeft een menſchenvriend 60 ton Hollandſche Turf herwaarts overgezonden.

THOLEN *den* 24 *Januarij.*

In een vorig berigt (*onder Artikel Zeetijdingen geplaatst*,) is voorloopig verſlag gegeven van de ſchade, welke onze Stad bij den Vloed geleden heeft. Omtrent het geen de naburige Polders geleden hebben, wordt het navolgende gemeld:

Onder de Stad Tholen is de Polder *de Deurloo* op vijf plaatſen geſaundeerd, waardoor het naast aanliggende Poldertje *de Ruzerny* geheel is onder gelooper. Aan de Noordzijde der Stad is de *Slappe-Koorde-Polder* op zeven plaatſen geſaundeerd. waardoor nog twee achterliggende Polders zijn onder water gezet, waarin drie Hofſteden gelegen zijn, die tot aan de zolders onder water ſtaan, en op welken verſcheidene Koebeesten zijn verdronken; zijnde mede achter Oud-Vosmaar de nieuwe *Krapſe-Polder* doorgebroken, waardoor 150 Schapen zijn omgekomen. Geheel Vryberge is doorgebroken, en ſtaat vol water. Van St. Maartensdyk tot aan de Poortvlietſche-Sluis, zijnde een uur gaans, ſtaat alles onder water; Poortvliet heeft geene noemenswaardige ſchade; de Poortvlietſe, Plompot en Baarsdyk zijn, door het water van St. Maartensdyk, vol geloopen. Te Scherpenisſe is de *Geertruide-Polder* doorgebroken en geheel geſaundeerd. Onder St. Maartensdyk is de *Sloppe-Koorde*, daar het Veer-Wegge in ligt, doorgebroken en geheel geſaundeerd; de communicatie van Scherpenisſe naar St. Maartensdyk is afgebroken. Van de Balie, aan den dijk bij den Koorn-Molen ſtaande, is de helft weggeſpoeld, en 'er is een gat in de wagenbaan geſlagen van 25 à 30 voeten ſtijl diep; zijnde mede het verhoogd van een Molen naar de Stad doorgebroken, met een gat in den weg, ter diepte van 20 voeten. T. Stavenisſe is de Polder aan het Veer doorgebroken en vol water, ſchoon het Dorp Stavenisſe geene aanmerkelijke ſchade geleden heeft. In St Annaland zijn de Polders *Moggershil* en *Nieuwland* doorgebroken en vol water. Wat deze Stad betreft, ook hier heeft het water veel verwoesting in de ſtraten aangerigt, en alle kelders en regenbakken onder water gezet; door de poort van Vosmaar kon geen Rijtuig paſſeren. Al wat niet doorgebroken of overſtroomd is, ſtaat droog; de ſchaden zijn onberekenbaar.

FRANKRYK.

PARYS *den* 22 *Januarij.*

Men heeft hier brieven uit Nieuw-York van den 6 December, hoofdzakelijk inhoudende, dat de Engelſche Ambasſadeur, de Heer *Erskine*. het ultimatum van zijn Hof ontvangen, doch niet aan het Amerikaansch Gouvernement medegedeeld had; men meende, dat de Engelſche Regering zich in hetzelve over alle de punten in geſchil zoude verklaren, behalve over de zaak met *the Chesapeak*, welke alleen door den Heer *Roſe* zoude behandeld worden. Een der Amerikaanſche Dagbladen verzekert, dat het definitive antwoord, 't welk de Heer *Canning* aan den Heer *Monroë* gegeven heeft, daaröp uit kwam; dat Engeland altijd het regt zich voorbehouden en ook uitgeöefend had, om Engelſche Matrozen, waar die ook gevonden werden, te hernemen; dat intusſchen, volgens de nieuwe gebruiken der geciviliſeerde Natiën, de Lands of Staats-Schepen aan geene viſitatie onderhevig waren; dat Engeland zich daar mede wel wil verëenigen, en ook voor de zaak, met de *Chesapeak* voorgevallen, eene genoegzame voldoening zoude geven; maar dat het regt van Amerika dienaangaande zeer verzwakt was door de weigering van het uitleveren van den Engelſchen Matroos, in de Proclamatie van den Preſident, 't welk beide als eene vijandige daad tegen Engeland kan aangemerkt worden, en dat de Heer *Roſe* bepaalde order heeft, om dit geval niet met de andere in geſchil zijnde punten te verwarren.

TER NEUSE *den* 19 *Januarij.*

Omtrent de ſchade, aan Dijken en Polders onder Ter Neuſe toegebragt, verneemt men het navolgende:

Onder Ter Neuſe zijn zeven Polders onder, zoo door Overſtrooming als Doorbraken, te weten: Serlippens-Polder, de Lievens-Polder, de Noord-Polder, Vloderwyk-Polder, kleine Zevenaar, Sluis-Polder en Langezoute; alsmede de Zeedijken, rondom Ter Neuſe. Onze rampen zijn bijna onherſtelbaar. Alle die Polders ſtaan nog meest onder water; onder den Hoek zijn de Kouden- en Lovens-Polders ook overſtroomd, doch reeds weder geſloten; onder Saamſlag is het erger: de Aandyke-Polder en de Eendragt zijn doorgebroken, en drijven nog; ook is de groote Huysſen-Polder en het agtergedeelte van de Margriete-Polder, door den Binnendijk of Verkorting, doorgebroken, en wel in den hoek, waardoor de beiden Polders zijn geſaundeerd.

POLEN.

WARSCHAU *den* 11 *Januarij.*

Onder de verördeningen, door onzen Souverein gedurende Hoogstdeszelfs verblijf alhier vastgeſteld, zijn twee Decreeten, die inzonderheid zeer veel genoegen aan deszelfs nieuwe Onderdanen gegeven hebben. Het een betreft de regtspleging over Militairen, in Burgerlijke zaken, en het ander de nieuwe betrekkingen der Landlieden tot de Grond-Eigenaars. Zie hier den hoofdzakelijken inhoud dezer beide Decreeten:

Bij het eerſte derzelven wordt bepaald, dat alle militaire Perſonen, zonder uitzondering, voortaan, wegens vergrijpingen buiten den militairen dienst, aan de Burgerlijke Juſtitie onderworpen zijn, en zich niet meer op hunne Regiments-Regtbanken beroepen kunnen, dewijl deze voortaan alleen in dienstzaken onderzoeking doen, en vonnis uitſpreken mogen. „ Indien, dus wordt in dit Decreet uitdrukkelijk gezegd, tot hiertoe anders gehandeld is geworden, dit was een misbruik, dat ſlechts door den ſtaat van Oorlog ontſchuldigd worden kon, en dat nu, na het herſtel van den Vrede, moet ophouden." In zaken van gemaakte ſchuld, kan de Crediteur vorderen, dat een vierde gedeelte van de ſoldij der Soldaten zoowel als der Officieren ingehouden, en ter betaling der ſchuld aan hem afgegeven worde.

Het ander Decreet maakt bepalingen, hoe het thans, daar de lijf-eigenſchap afgeſchaft is, gaan moet, wanneer Boeren en Daglooners uit hunne tegenwoordige woonplaats vertrekken, en zich elders heen begeven willen. Wie van dezelven elders heen wil trekken, moet den Grondheer huis en hof, vee en koorn, zaad en bouw-gereedſchappen afleveren, ten zij hij bewijzen kunne, dat dezelve, ſedert den 1 October 1806, door den Oorlog zijn verloren gegaan. Heeft overigens de Grondheer nog vorderingen tot laſten des Boers of Daglooners, zoo moet hij die voor den Regter brengen, en mag hij intusſchen aan het wegtrekken deszelven geene hinderniſſen in den weg leggen. Wie van dezelven blijven wil, waar hij thans is, moet een jaar lang alle dienſten als voren verrigten, maar ook niets meer! Vervolgens moeten tusſchen de Grondheeren en de Boeren of Daglooners voor de Plaatslijke Overigheden vrijwillige Contrakten geſloten worden; en de Overigheden zijn op hunne verantwoordelijkheid gelast, om wel zorg te dragen, dat van den kant des Grondheers, noch dreigementen noch geweldadigheden, noch iets onbehoorlijks, hoe ook genaamd, gebezigd worde, om de Boeren of Daglooners tot het ſlaiten van zodanige Contrakten te bewegen.

PUBLIEKE FONDSEN.

Den 21sten Januarij waren, op de Beurs van Parys, de prijzen der publieke Fondsen als volgt: 5 pCts. Geconf., jouisf. van 22 Sept. 1807, 85 fr. 95 c. *Idem*, jouisf. van 22 Maart 1808, 83 fr. 50 c. Aktiën van de Bank, van 1 Januarij, 1257 fr. 50 c.

De Beursprijs van diverse Effecten was, op Woensdag, den 27 Januarij 1808, te Amsterdam, als volgt:

Holland.

Schuldbrieven . . 2½ pCt. 36⅞ à 37	Vrijw. Neg. 1797 5 pCt. 70½ à 71
Dito . . . . 3 — 42¾ à 43	30 Jar. Rent. 179$\frac{8}{9}$ 5 — 77 à 79
Geforc. Neg. 179$\frac{5}{6}$ 2½ — 36 à 36¼	20 Jar. dito 1804 5 — 44 à 44½
Oblig. oude form 2½ — 34½ à 35½	Losrenten 179$\frac{8}{9}$. 3½ — 49½ à 49¾
Bat. Rescriptiën 4 — 58¾ à 59	——— 1801 . 3½ — 49½ à 49¾
Geldersche dito 4 } 55 à 56	——— 1802 . 5 — 70¾ à 71¼
Brabandsche dito 4 } 55 à 56	——— 1802 . 2½ — 36½ à 36¾
Oblig. Domeinen 4 — 73¾ à 74¼	Kon. Neg. 1807 . 6 — 97¼ à 97½

Amerika.

Negotiatie bij *Willink en Staphorst*, . . . 5 pCt. 100 à 100½	1 Julij 1791 5½ pCt. 75½ à 76
Fondsen bij *Stadnitski*, 1787, 6 — 205 à 206	Dito bij *Idem*, 1 Nov. 1791, 4½ — 64½ à 64¾
Dito bij *van Staphorst*, 1789, 6 — 196 à 198	Dito bij *Idem*, 1 Junij 1792, 4½ — 64½ à 64¾
Dito bij *Crommelin*, ... 6 — 131 à 133	Dito bij *Hope en Comp.*, C. S., 5½ — 105½ à 106
Dito bij *van Staphorst*, Jan. 1791, 6 — 87½ à 88	Dito bij *van Staphorst*, . . . 5½ — 101½ à 102
Dito bij *Idem*, 1 April 1791, 5½ — 79½ à 80½	Cert. der oorspr. Fondf. bij *Idem*, C. S. 3 — 63½ à 64
Dito bij *Idem*,	Akkers, 1ste Negotiatie 38 à 38½
	Idem, 2de Negotiatie 37½ à 38

Denemarken.

Tollen, bij *Dull*, 4 pCt. 93 à 98	Kroon, bij *Finman*, 4 pCt. 97 à 97½
Bank, bij *Idem*, 4 — 97 à 97½	Aziatische Comp. 5 — 93½ à 95

Spanjen.

Bij *d'Echenique*, 3½ pCt. 61 à 62	Bij *Hope en Comp.*, 1805, ... 5¼ pCt. 93 à 93½
Bij *Cragse en Comp.*, . . . 5 — 97¾ à 98	Bij *Idem*, 1807, 5¼ — 88¼ à 88½

Oostenryk.

Bij *Goll en Comp.*, 5 pCt. 52¼ à 54¾	Bij *J. Ozy en Zoon*, 4½ pCt.
Bij *J. Ozy en Zoon*, 5 —	Bij *Goll en Comp.*, 4 — 50 à 51
Bij *Goll en Comp.*, 4½ — 50 à 51	Bij *J. Ozy en Zoon*, 4 —

Diversen.

Rusland, bij *Hope en Comp.*, . . . 5 pCt. 92½ à 92¾	Fransche Fondsen, 5 pCt. 80¾ à 81
Zweden, bij *Hogguer*, ... 5 — 93½ à 94¼	*Idem*, Certificaten bij *Ketwich en Voombergh*, *van Halmaal en Hagendoorn*, en *W. Borski*, ... 5 pCt. 81¼
Dito bij *Hasselgreen* 5 — 93½ à 94¼	Saxen . . . . . 5 — 102
Portugal, bij *Hope en Comp.*, . . . 5 — 94½ à 95	Napels, ... 6 — 94

WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN KUNSTEN.

Over de kunst des Oorlogs in den ouden Tijd.

De oudste geschiedenis van het menschdom gewaagt reeds van den Oorlog. Ten tijde der eerste oorlogen, was de kunst van dezelven te voeren natuurlijk zeer gebrekkig. 'Er was toen geene slagörde, en de wapenen, die men voerde, waren veeläl ongeschikt, en sommigen zelfs zeer onhandelbaar. Ieder plaatste zich, naar zijn welgevallen, en vocht met eene wapenrusting van zijne eigene keuze. Vuisten, knuppels, kaakbeenen, jonge boomstammen, steenen, alles was even goed. Men verweerde zich, zoo goed men kon. Het bevreemdt ons daaröm niet, dat 'er, in die vroege tijden, slag geleverd werd, van den morgen tot den avond, zonder dat iemand daarbij op het slagveld bleef. Doch builen, ligte en bloedige wonden waren meest de gevolgen van den strijd, en hiermede nam het gevecht doorgaans een einde. De overwinnaar en overwonnene gingen naar hunne hut; doch de eerste schreef den anderen wetten voor, en maakte hem cijnsbaar of tot zijnen slaaf. Nog tegenwoordig wordt de oorlog, onder de wilde volkstammen van Amerika en Zuid-Indiën, bijna op dezelfde wijze gevoerd; alleen met dit onderscheid, dat deze natiën vaste wapenen hebben, en het vleesch van den overwonnenen niet zelden de bloedige prijs is voor den overwinnaar.

Spoedig echter ging men, ook in de vroegste tijden, hierin eenige schreden verder. Men dacht betere wapenen uit. Wel was het ijzer, en de bewerking van hetzelve nog niet algemeen; doch men had toch harde houtsoorten, die men bij voorkeur gebruikte, terwijl men, door behulp van scherpe steenen, dezelven tot strijdkolven of knodsen maakte, offchoon men ook toen nog menigmaal met de vuist vocht. Zelfs schijnt het, dat men zich van pijl en boog reeds bediend hebbe, eer men nog het ijzer ontdekt had, en men moest zeer natuurlijk daarop komen, den vijand reeds op een' afstand te treffen, daar men spoedig zag, dat men anderen, alleen met het werpen van steenen, eenen wond toe kon brengen. Niet veel later moet ook de slinger, die den steen veel verder, dan de ongewapende hand kan brengen, in gebruik gekomen zijn. De kunst, van dit wapentuig te hanteeren, werd bij vele volkeren oudtijds zeer vlijtig beoefend, en 'er waren in die vroege tijden slingerraars, die het meesterlijk verstonden, zeer juist te mikken en hun doel te treffen. De oude Perzianen stelden dan ook op deze bedrevenheid zulken hoogen prijs, dat zij hunne kinderen van jongs af daarin onderwezen en oefenden. Om hunne kinderen tot regt goede schutters te maken, zoo moesten zij alle dagen met den slinger werpen, en men onthield hun het eten, tot dat zij hun doel bereikt hadden.

Met de toenemende beschaving der menschen, werd het wapentuig beter, en gaf eene geheel andere wending aan de kunst van den Oorlog te voeren. Men ontdekte bijzonder in het ijzer eene zeer bruikbare stoffe voor het wapentuig. Aanvankelijk evenwel kreeg het gansche krijsheer (heir) geene ijzeren wapenen, maar alleen de eerste aanvoerders en de voornaamste helden. Eene algemeene wapening met dit metaal kon toen eerst plaats hebben, wanneer men het ijzer in grootere hoeveelheid bewerken en smeden kon. Ook waren de eerste ijzeren wapenen geene zwaarden, maar hadden meer de gedaante van bijlen. Deze strijdkolven werden ook somtijds uit steenen, die vooräan zeer scherp waren, vervaardigd.

Alle krijslieden vochten altijd te voet, en de ruiterij was in de oudste tijden en lang daarna geheel onbekend. Van daar is de fabelleer de voorstelling der *Centauren*, die niets anders waren, dan gewone ruiters, welken de onkunde voor wonderdieren aanzag. Men geloofde namelijk, dat man en paard slechts één wezen waren, en, beiden met elkander vereenigende, beeldde men hen als *menschen-paarden* af. Even zoo dachten 'er eeuwen daarna de Mexicanen over, toen de Spanjaarden in dat rijke land kwamen; het paard en zijn ruiter schenen den Indianen toe, zaam gewassen te zijn, en maar één geheel uittemaken.

Zoodra men het eerst zoo ver gebragt had, dat gansche heeren (heiren) met zwaarden vochten, ging men ook een' stap verder. Een krijgsman moest niet tegen één' vijand aanrukken, maar hij behoorde velen neer te kunnen vellen. Tot dat einde vond men den strijdwagen uit, waar van in het eerst weer alleen de voornaamste legerhoofden zich bedienden. Het bestuur van den wagen werd aan een' anderen toevertrouwd; zoo is *Automedon* bij HOMERUS de voerman van *Achilles*. De eerste strijdwagen was van een gemeen maaksel, en diende alleen, om den held op een hooger standpunt te plaatsen, van hetwelk hij zoo veel ligter zijnen vijand kon nedervellen. De geschiedenis der oorlogen onder de Israëliten, en andere volkeren der oudheid, geeft ons daar van overvloedige bijzonderheden op; vóór de tijden der Koningen moet het Joodsche volk van wapenen slecht voorzien geweest zijn, want, ten tijde van *Debora*, vond men daar schild noch spies. Even zoo was het onder *Saul*, wanneer niemand, behalve de Koning en zijn zoon, eene spies droeg. Bij zijnen opvolger werd de natie krijgshaftiger, en de zoon van dezen vorst schijnt het eerst de ruiterij, die evenwel toen al lang bij naburige volkeren in gebruik was, ingevoerd te hebben. Doch onder een' anderen zoon diens dapperen Konings, onder *Salomo*, werd de ruiterij algemeener, daar hij, uit Egijpten, eene groote menigte kreeg van paarden en wagenen. Over het geheel genomen, schijnen de Egyptenaren, Assyriërs en Perzianen de oude krijgskunde geheel hervormd, en zeer verbeterd te hebben. Toenmaals ondertusschen wist men niet van staande legers; doch, ingeval van oorlog, dan moest alles de wapenen aangorden. Doch zodanige inrigting was voor die tijden beter, dan nu, geschikt, wijl toenmaals de oorlogen meestal met een' enkelen veldtogt en één' beslissenden slag eindigden. De krijgsmagt was daarom, wijl ieder als legerknecht optrad, ongemeen talrijk. Heeren (heiren) van zoo groote mannen waren toenmaals niet groot, en derzelver volkrijkheid was dikwijls ontzettend.

Vóór den tijd van *Cyrus*, die ongeveer 550 jaren vóór onze gewone jaartelling leefde, valt het moeijelijk, den eigenlijken toestand der legers te beschrijven. Tot op dien tijd toe, is alles duister en verward. Doch met den tijd van dien roemruchtigen veroveraar, wordt het eerst licht bij de beschouwing van dat gedeelte der geschiedenis. Ook wordt *Cyrus* algemeen voor den eersten stichter der betere krijgskunde gehouden. De groote veldslag, dien hij aan *Croesus* en zijne bondgenooten leverde, en door welken hij den grond leide tot de Perzische Monarchie, is de allereerste, bij welken men eene krijgskundige rangschikking van manschappen, en orde van verrigtingen en bewegingen in een leger bespeurt. Vóór zijnen tijd, bestond een krijgsheer (heir) meestäl uit ligtgewapende manschappen, die geen ander wapentuig hadden, dan pijlen en slingers. *Cyrus* verminderde het getal, en liet minder, doch beter gewapende manschappen, met zwaarden, werpspiesen, en ander oorlogstuig voorzien. Hij gaf ook aan den krijgswagen eene andere gedaante en vreesselijker bestemming, daar hij aan weerskanten van denzelven de raderen met lange zeissens besloeg. Dit verschrikkelijk rijtuig, dat dood en foltering voerde, werd hollende naar den vijand heen gedreven, en rigtede in het leger de grootste verwoesting en wanörde aan. Wie kon dien geweldigen wagen wederstaan, wiens snelle raderen geheele reijën afmaaiden, onder zich de verminkten deerlijk verpletterden, terwijl de stoute voerman, en zijne ontzettende helden, boven op den wagen, onder het briesschen der paarden, met hunne onverbiddelijke zwaarden schitterden! Weldra echter werd dit moordtuig ook bij andere volkeren ingevoerd, en daar men wederzijds elkander op die wijze tegenhoude, zoo verloor het zijn vreesselijk vermogen. In het Oosten, zijn deze wagens nog een' geruimen tijd in gebruik geweest, en werden daar voor de grootste sterkte van een leger gehouden.

Ook olifanten voerde men oudtijds tegen den vijand aan. Men plaatste kleine torens op de schoft dezer reusächtige dieren, bezette dezelven met gewapende manschappen, en drong zoo tegen den vijand in. Dit ontzaggelijk dier slingerde woedend zijne sterke tromp heen en weder, wanneer hij tegenstand ontmoette, en zijne gewapende vracht maakte onder den vijand eene groote slagting. De Carthaagsche Veldheer *Hannibal* voerde het eerst deze dieren tegen de Romeinen aan. Doch de olifanten woedden somtijds tegen het eigen leger, dat hen aanvoerde, waarom zij niet lang in den oorlog gebruikt zijn. Het schaakspel, een Oostersch gevecht verbeeldende, had oudtijds, in plaats van kasteelen, olifanten; voorzeker eigenäardiger, dan gemetselde sterkten, die toch niet verplaatst kunnen worden.

De oude Perzianen gebruikten ook somtijds kameelen, bij hunne veldtogten, in plaats van paarden, en men heeft voorbeelden, dat de vijandelijke ruiterij door hen in wanörde gebragt werd. Doch bij alle de geschiktheid dezer dieren, om zware lasten te dragen, en langen tijd, zonder water te leven, waren zij echter in den oorlog zoo dienstig niet, als de paarden, waaröm de laatsten, bijna overäl in den strijd gevonden worden.

In Egijpten en eenige landen van Aziën gebruikte men dezelven al zeer vroeg, tot dit oogmerk. In Griekenland werden zij allengs ingevoerd. De Lacedemonische ruiters werden Sciriten genoemd, wijl zij meest uit de kleine naburige plaats Sciros geligt werden. Bij de Atheniënzers, waren ruiters en paarden weinig in gebruik, daar hun boekerig en oneffen land niet voor die wijze van oorlog voeren voegde. Van stijgbeugels wist de toenmalige ruiter niet. Men leide zijne hand op den rug van het paard, en sprong zoo op den zadel. Ook bij de Romeinen bleef de stijgbeugel, langen tijd, onbekend, en de Consul *Gracchus* liet, op de openbare wegen, in Italiën, op zekeren afstand, steenen oprigten, tot gemak voor den ruiter.

De Romeinen wisten eerst van geene ruiterij; hunne gansche magt bestond in voetvolk; zelfs achteden zij aanvankelijk de ruiterij zoo weinig, dat zij gedurende het treffen van hunne paarden stegen, en te voet vochten. Wanneer de vijand geslagen, en op de vlugt gedreven was, dan steeg de ruiterij te paard, om hem te vervolgen en neer te houwen. Doch in den oorlog met *Pyrrhus*, die een meester in de kunst des oorlogs was, leerden zij het nut der ruiterij kennen, en van dien tijd af gaf men aan dezelve eene doelmatige rigting. Eindelijk, nadat *Hannibal*, door zijne ruiterij, den Romeinen zulke gevoelige slagen had toegebragt, steeg het aanzien van den ruiter, bij het leger. De ruiters maakten, bij de Romeinen,

eene bijzonde klasse uit, die den naam van den ridderstand verkreeg. Ieder kreeg, op lands kosten, een paard; velen echter boden zich naderhand aan, voor hunne eigene rekening, als ruiter te dienen.

Voor zoo verre men onder de genie verstaat de kunst, om, met allerlei werktuigen, beslotene steden in te nemen, en den vijand tot de overgave eener plaats te dwingen, dan was ook deze kunst in oude tijden zeer geschat. Daar men geen kanon had, dat de belegerde plaatsen beschieten kon, zoo was men op werktuigen bedacht, die dit gemis vergoedden, en men had dezelven van verscheidene soort; echter duurden die belegeringen dikwijls vele jaren, en nog moest men somtijds onverrigter zake wederkeeren; ook was het voordeel voor de belegerden, dat, ten tijde van den herfs, het beleg werd opgebroken, en in de lente weer begon.

Onder de volkeren, die in de oude krijgskunde beroemd waren, munteden boven allen de Perzianen uit. *Cyrus* legde daar toe den grond, en zijne opvolgers drukten zijn voetspoor. Na hem kwamen de Grieken, vooral de Lacedemoniërs. Tot de grootste hoogte bragten het de Macedonische Koningen *Philippus* en *Alexander*; de wapenen der Grieken en hunne krijgsbenden waren onöverwinnelijk. Hier toe deed vooral de beroemde Macedonische Phalanx. Deze Phalanx bestond uit eene bende van uitgelezene manschappen, sterk ongeveer 10,000 mannen, die, in digte gelederen gesloten, achter elkander, in orde volgden. Bij hunne aankomst, zag men maar éénen koperen muur, welke door eene vijandelijke bende heen drong, en niet eer rustede, voor dat alles bezweken was. Te dier tijd werd de Thessalische Ruiterij voor de beste gehouden. Zoo als de Perzianen door de Grieken overwonnen waren, zoo werden ook de laatsten, op hunne beurt, overwonnen door de Romeinen. Niets kon de magt van dat Volk wederstaan. Alles werd door hunne wapenen te onder gebragt; doch alleen duurde dit krijgsgeluk zoo lang, als de eenvoudigheid hunner zeden duurde. Maar met de vermeerdering hunner schatten, die zij van de veröverde landen mede bragten, vermeerderde ook hunne weelde; zij verloren eindelijk hunnen ouden heldenmoed. De Noordsche Stammen, die hen overstroomden, overwonnen hen gemakkelijk, en datzelfde Volk, dat voorheen op eenen *Hannibal* en *Massinissa* zegevierde, bezweek voor den inval der ruwe Barbaren.

De Veldslagen, die naderhand de Volkeren van Italiën onderling leverden, waren meer belpottelijk, dan vreesselijk. Zij vochten dikwijls, gelijk voorheen de woeste Volkeren, zonder iemand te dooden. Deze gevechten waren in de daad zeer vriendelijk en voorzigtig.

Het Buskruid werd uitgevonden, en de Schotten waren beroemd in dapperheid. Zij gebruikten kromme zwaarden, die groote verwoesting aanrigtten. Na hen kwamen de Zwitsers op de bloedige baan des Oorlogs, en 'er was geene Mogendheid, die niet zijn leger met dezelven versterkte. Alleen de landknechten, die Keizer *Maximiliaan I* oprigtte, konden bij hen vergeleken worden. Onder den heldhaftigen *Gustaaf Adolph*, behaalden de Zweden grooten roem, die echter met den ongelukkigen slag bij *Pultawa*, eindigde. De Franschen werden reeds, onder *Lodewyk XIV*, en de Duitschers, onder *Frederik II*, voor onöverwinnelijk gehouden, en het is tegenwoordig niet twijfelachtig, aan welke Natie de lauwerkrans der overwinning moet toegewezen worden.

In de middel-eeuwen had men geene staande legers; doch, wanneer de Vorst te velde trok, gebood hij zijne Vasallen of leenroerigen, met hunne manschappen, berekend naar de uitgestrektheid hunner bezittingen, hem te volgen. Uit zulk eenen bonten hoop van legerknechten, werd een talrijk heer (heir) gevormd, waar in wanorde en twist het opperbevel voerde. Daar ondertusschen alle magten van Europa bijna op denzelfden voet ingerigt waren, en niemand derzelven een beter leger aanvoerde, zoo bielden zij elkander in bedwang. Van tijd tot tijd echter gevoelde men het onvoegzame dezer inrigting, en begon, staande legers opterigten. De afzonderlijke bijdragen van manschappen, door de Vasallen, werden afgeschaft, en in derzelver plaats werden krijgs-lasten uitgeschreven. Ook de magt en de invloed der Vasallen werd meer bepaald, en het regt des Alleenheerschers meer vergroot.

Frankryk gaf daar van het eerste voorbeeld, en had het geluk, dat het den Duitschen Keizer, door de zekere en snelle uitvoering zijner gepaste maatregelen, zeer dikwijls geheele uitgestrekte landen ontnam. Anderen volgden Frankryk na, doch met ongelijke stappen.

Een ander misbruik, dat langen tijd plaats had, was niet minder hinderlijk voor den voorspoed der wapenen. Dit misbruik was, dat een aanzienlijk Ridder, die in het veld maar voor één man gerekend werd, alle die manschappen, welke deels aan hem ondergeschikt, deels ook vrijwillig in zijn gevolg waren, afzonderlijk bestuurde, en daarom 1000 zulke ruiters een ganseh leger uitmaakten. En deze Ridders maakten met hunnen aanhang dikwijls een leger, dat uit 10, 20 of 30 000 mannen bestond. Zijne manschappen werden ondertusschen niet gerekend; hij alleen gold voor allen. Zulk een Ridder, van eene talrijke bende ondersteund, heette toen eene *lans*. De wapenrusting bestond in een schild, helm, pantser of harnas, strijdkolf, lans en zwaard.

De kleeding der krijgsheden was, in de middeleeuwen, willekeurlijk; ieder krijgsman kon zich naar welgevallen kleeden. De tegenwoordige kleederdragt, bij den krijgman, *uniform* genoemd, is van eene Spaansche of Fransche uitvinding.

De Steden hadden toen geene andere sterkten, dan grachten, muren, valbruggen en vaste poorten. Echter had het groote moeite in, eene wel voorziene en verdedigde Stad intenemen. Daar het schutgevaarte zeer gebrekkig was, zoo waren de muren, langen tijd, tegen de aanvallen van den vijand bestand. De stormladders werden gebruikt, en nu waagde men het, de muren te beklimmen.

Dan, hoe traag de innemirg van eene Stad ook ware, zoo vreesselijk was echter, bij dat voorval, het lot der arme inwoners. Niemand hunner, zonder onderscheid van rang of jaren, werd gespaard, en bij het verlies van goederen, moest men ook voor den overwinnaar het leven derven.

Bij de uitvinding van het buskruid kreeg de krijgskunde eene geheel andere gedaante. Gewoonlijk schrijft men de eere daar van toe aan een' Franciskaner Monnik, *Berthold Schwarz* genoemd, die in het begin der 14de eeuw leefde, doch zonder grond van waarsch inlijkheid. De natuurkundige *Roger Baco* maakt, langen tijd vóór *Schwartz* gewag van dit middel, en wel in het jaar 1280. Offchoon hij niet den naam van buskruid noemt, zoo spreekt hij evenwel van eene scheikundige bereiding, die, gelijk de donder, een' zwaren slag geeft, en een grooter fonijnsel, dan het natuurlijk licht voortbrengt, waar door men krijgslegers zou kunnen verslaan, en geheele steden het onderste boven keeren. En reeds, in de twaalfde eeuw, bediende men zich van dit verraderlijk poeder, bij het springen der steenen, op den Rammelsberg, bij Goslar.

Voor dit krachtig poeder, dat zoo zeer de lucht uitzette, was nu geen afstand te groot, geene stad te sterk, en alles moest voor zijn geweld bezwijken.

Het is hier de plaats niet, om te onderzoeken, of de uitvinding van het buskruid voor het menschdom voordeelig of nadeelig geweest zij. Ondertusschen moet men bij dit onderzoek niet vergeten de wreede wijze van oorlog voeren, bij de ouden, den langzamen dood, dien de gekwetsten stierven, en het groot getal der genen, die op het slagveld bleven, terwijl de belegering van steden dezelfs langer duurde, en dus de rampen des oorlogs vermeerderde.

Hoe vroeg ondertusschen het buskruid bekend ware, zoo werd het echter bij het krijgswezen laat ingevoerd. Het ging met deze uitvinding, even als met de ontdekking van den zeestcen. Beiden bragten de grootste veranderingen te weeg; de eene in het krijgswezen, de andere in de zeevaart. Maar ook beiden behandelde men eerst, even als de tegenwoordige luchtbollen, als spel, om zich te vermaken. Eerst in het begin der 14de eeuw, werd het ernst; men gebruikte het bij vuurroeren en bussen, naderhand bij veldstukken en holle kogels, die met kruid gevuld werden. Doch het gebruik werd naderhand door den tijd volmaakter; want de veldstukken waren eerst geslagene, ijzeren platen, waarin men steenen leide. Ook het buskruid zelf werd met den tijd verbeterd, daar het aanvankelijk stof was, en naderhand, om grootere kracht daar aan te geven, in grove korrels gebruikt werd.

Toen het buskruid voor het geschut aangewend wierd, verscheen het kanon, dat het eerst, in het jaar 1346, tegen de Franschen diende. Men hield de kunst, van dat werktuig te gieten, eerst zeer geheim, tot dat eindelijk vernafte belooningen deze kunst ontdekten, en gemeener maakten.

Op het einde der 14de eeuw, werd het zoogenoemd klein geschut uitgevonden. De haphanen werden voorheen met lonten aangestoken; doch, in het jaar 1517, werd, te Nurnberg, het eerste slot daartoe vervaardigd. In den zoogenoemden haan werd een keilsteen geschroefd, waar tegen een rad van staal wierd aangebragt, dat rond draaide, en zoo vuur gaf. Het betere slot, met eene pan, is de uitvinding der Franschen. In het jaar 1671, was eene Fransche bende de eerste, die zulke vuurroeren droeg.

Oorsprong der Mimick, bij de Sicilianen.

Toen *Gelo* en *Hiero* te Syrakuza regeerden, dreven zij hunne geweldenarij zoo ver, dat den Syrakuzers en Sicilianen het spreken volstrektelijk verboden werd, en zij alleen hun verborgenste gedachten, door teekenen, met oogen, handen en voeten, hunne begeerte te kennen te geven. Opmerkelijk is het, dat deze taal der gebaarden nog tegenwoordig, op dat eiland, gevoerd wordt. Eene zeer bijzondere gewoonte der Sicilianen is het, zich door gebaarden en teekenen, die zij zoo veel als hunne taal gebruiken, uit te drukken, en deze zijn zoo duidelijk, dat twee personen, die, in een talrijk gezelschap, tamelijk ver van elkander zijn, onderling hunne gedachten door dezelven mededeelen, en elkander volkomen verstaan, zonder dat zij spreken. Deze teekenen hebben ondertusschen geene aangenomene, vaste regels. Eene Sicilianne kan verscheidene gebaarden-talen verstaan en gelijktijdig spreken; de eene is voor haren wettigen man, de andere voor haren bijzonderen vriend, en de derde voor hare vriendin.

Zelfs bij de kinderen der Sicilianen, bespeurt men al vroeg eene natuurlijke geschiktheid voor zulke pantomimen; zij beginnen, reeds in hunne teedere jeugd, zulke teekenen te gebruiken, die hun alleen bekend zijn.

Over het geheel genomen, hebben de Siciliannen een gebaardenrijk gelaat, en zij vergezellen ook de onbeduidendste woorden, met eene sterke beweging van het ligchaam, en veel beteekenende oogen.

MINISTERIE van FINANTIEN.

*** *De Minister van Finantiën* brengt bij deze ter kennisse van allen, dien het aangaat, dat *Zijne Majesteit de Koning*, bij Besluit van den 19 dezer, No. 18, heeft bepaald, dat, van den 15den Januarij 1808, de *Essayeurs* der *Gouden* en *Zilveren Speciën* in het geheele Koningrijk, in plaats van de bevoren gestoorde en tot dus verre genotene Essaijloonen, van de Kooplieden en Leveranciers zullen mogen vorderen, voor elke Essaij van Goud, *twee Guldens*, mits terug gevende het Goud van de Essaijën, of *twintig Stuivers* per Essaij, en behoudende het Goud, ter keuze van den Koopman of Leverancier, en voor elke Essaij van Zilver *twaalf Stuivers*, zonder restitutie van de Broodjes, uit het Essay voortkomende.

In den Haag, den 23 Januarij 1808.

De Minister voornoemd, GOGEL.

*** Mr. *Antony Jan van Mansvelt*, *Rentmeester-Generaal der Nationale Domeinen in het Departement Lande van Utrecht*, adverteert mits deze, dat, ingevolge Autorisatie van Zijne Excellentie den Minister van Finantiën van Zijne Majesteit den Koning, op Maandag den 1 Februarij 1808, en vervolgens alle Donderdag en 's Maandags morgens van 9 tot 11 uren, ten zijnen Kantore, op de St. Maria Plaats, te Utrecht, zal worden gevaceerd, tot de betaling der Intrest-Coupons, van de Losrenten uit de Vrijwillige Negotiatie op de Domeinen d'Anno 1801, verschenen 1 November 1807, mitsgaders ook, van alle nog wegens vorige Jaren, onvoldaan gebleven Restanten, van gelijksoortige Coupons en geconverteerde Recepissen.

MINISTERIE van JUSTITIE en POLITIE.

*** Volgens dispositiën van *Zijne Majesteit den Koning*, mag aan niemand worden toegelaten zich naar de EILANDEN langs de geheele Kust van *Friesland*, *Groningerland* en *Oost-Friesland*, of naar het Eiland *Texel* te begeven, ten zij voorzien van een Paspoort, *gratis* afgegeven, door de Regering der Woonplaats van den Reiziger, en *kosteloos* gevisiteerd door de daar toe van wegens Zijne Excellentie den Minister van Justitie en Politie gequalificeerde Personen, op de volgende plaatsen, waar langs of over men alléén naar of van de gemelde Eilanden mag vertrekken; als in FRIESLAND: langs of over de *Nieuwezijlen*, *Pzumazyl*, *Holwert*, *Harlingen*, *Makkum*, *Workum*, *Hindelopen*, *Stavoren*, *Tacozyl* en de *Lemmer*. In GRONINGEN: langs of over den *Zoltkamp* en in OVERYSSEL: langs of over *Blokzyl*, *Vollenhoven*, *Zwartsluis*, *Genemuiden*, *Hasselt* en *Campen*; mogende de communicatie en passage op en van *Ruttumer-oog* alleenlijk plaats hebben van en op *Warfum*, vice versa; terwijl alle Personen van of op een dier Eilanden komende, en niet voorzien zijnde van een Paspoort, in voege voorsz. afgegeven en gevisiteerd, zullen worden gearresteerd, en naar exigentie van zaken behandeld.

*** Van wege Mr. *J.h. van der Gronden*, in qualiteit als door de Magistraat der Stad Zwolle, op den 8 Januarij 1808, aangestelden Klager en Arrestant tegen den Koopman *F. A. Smith*, te Sprokhörel in het Mark-